

Haftanın Ortası

Güncel konularla her Çarşamba

27 Temmuz 2016

Yabancı basından yansıdığı kadarıyla, Türkiye'deki son olayların değerlendirilmesi genel olarak oldukça yanlış bir pencereden yapılıyor. Bu yanlış algının üzerine, bir de AKP hükümetinin varlığını korumak için, darbecilere açtığı savaşa kendine muhalif kesimi de kattığı ve böylece Türkiye'de tek mutlak güç olmaya soyunduğu önkabulü eklenmiş durumda. Fakat, Türkiye'de Ergenekon süreci ile başlayıp 15 Temmuz'a varan garip olaylara tanıklık edenler, yurtdışından bakıldığı şekliyle 15 Temmuz darbecilerinin "laik", darbe yapılanın da "siyasal İslam" olmadığını biliyor.

Batılı devletlerin mevcut perspektifiyle, hükümetin Gülemlerle mücadelesini kolaylaştıracak bir desteği Türkiye adına sağlaması, şu aşamada kolay değil. Bu da AKP'nin gücünü halktan almasının ötesinde, çoklu problemlerle başa çıkabilmesi için, içeride müttefiklere ihtiyaç duyabileceğini gösteriyor. Yurtdışında AKP'nin bir süredir bozuk imajının toparlanması, Gülen'in iadesinin sağlanması ve içeride devletin neredeyse yeniden kurgulanması süreçlerinde AKP-CHP işbirliği kilitli görünen kapıların ardına kadar açılması ile sonuçlanabilir.

Bir musibet... Bir şans?

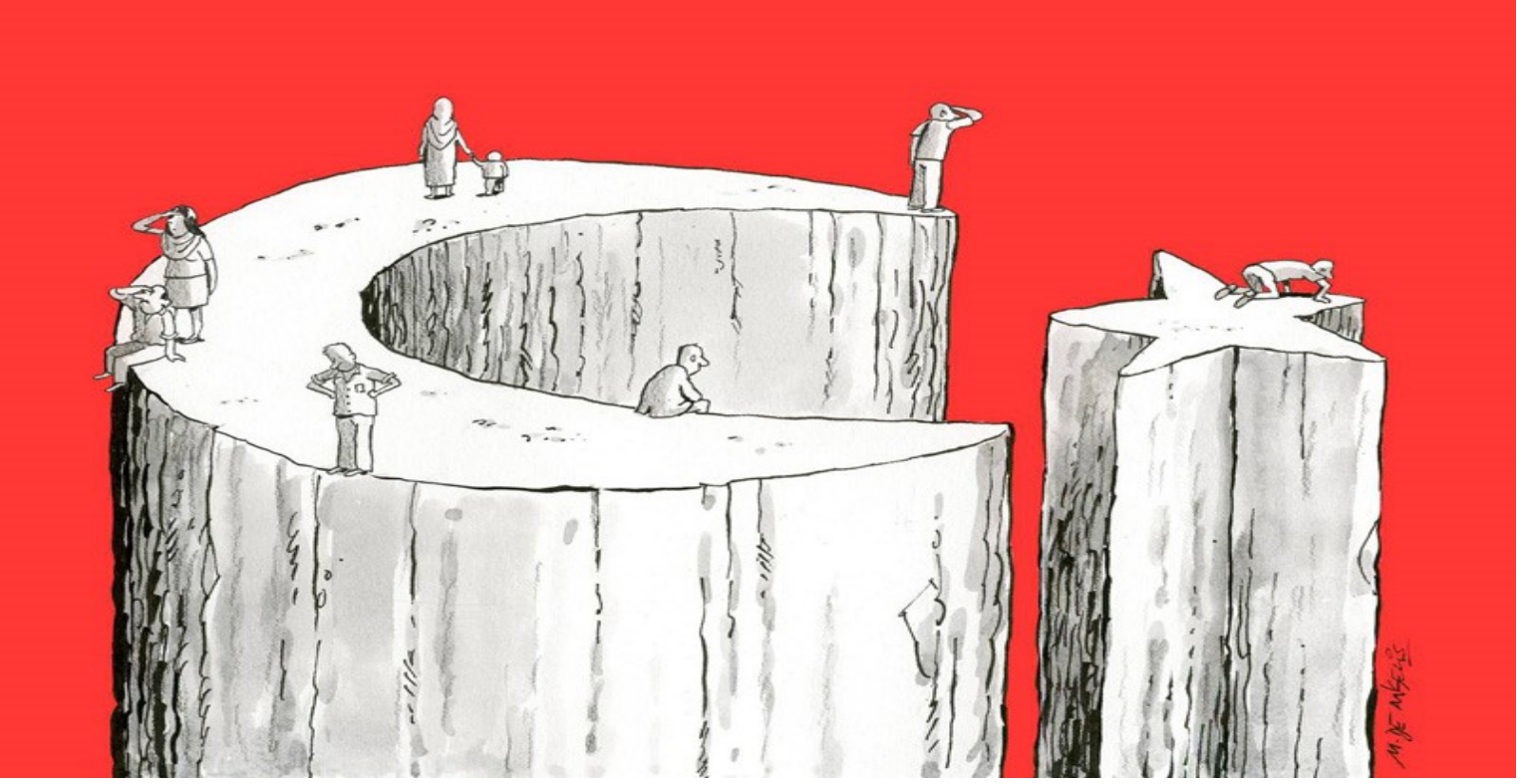
Dünya, özellikle Avrupa, bir yandan **Brexit** sonrasını değerlendirmeye çalışırken, bir yandan da ABD'de yaklaşan başkanlık seçimlerini yakından izliyor. Kasım'da yapılacak **ABD seçimlerine** halen kayda değer bir zaman var. Bu süre içinde güç dengeleri Clinton tarafına dönecek gibi duruyor; ya da en azından Trump'ın dışlayıcı söylemi ekseninde ABD'nin demografik yapısı buna işaret ediyor. Fakat Cumhuriyetçilerin kongresi sonrasında son anketlerde Trump'ın burun farkıyla da olsa önde görünmesi dünyanın geleceği açısından **önemli bir tehlike**. Hele, "olmaz" diye beklenen Brexit, sistemden şikâyeti olanlar üzerinden "olduktan" sonra.

Türkiye'de tabi biz başarısız darbe girişimi sonrası

döneme kilitlenmiş durumdayız. Daha uzunca bir süre de 15 Temmuz'a giden yolun nasıl döşendiğini irdelemeye, oluşmuş pisliğin nasıl temizleneceğine ve en iyimser beklentilerde ifade edildiği şekliyle "demokrasiyi yeniden kurma" çalışmalarına odaklı kalacağız.

Tutuklamaların 10,000 kişiye yaklaşmasını, toplamda 60,000-70,000 kişilik bir büyük insan grubunun OHAL sonrası ilk KHK

Grafik 1: 15 Aralık Karikatürleri: Marco De Angelis'in Çizgisi

Kaynak: OburMizah , Egeli & Co.

ile, Gülcüler'in sistemden temizliğinde doğrudan etki altında kalmasını dikkatle izliyoruz. Hem Türkiye'de barışın güvence altına alınması için, hem de güçlü ekonomik temellerin korunması için; demokrasinin böylesine olağanüstü bir dönemde dahi en asgari düzeyde korunup kollandığını içeride ve dışarıda herkese göstermek çok kritik hale gelmiş durumda.

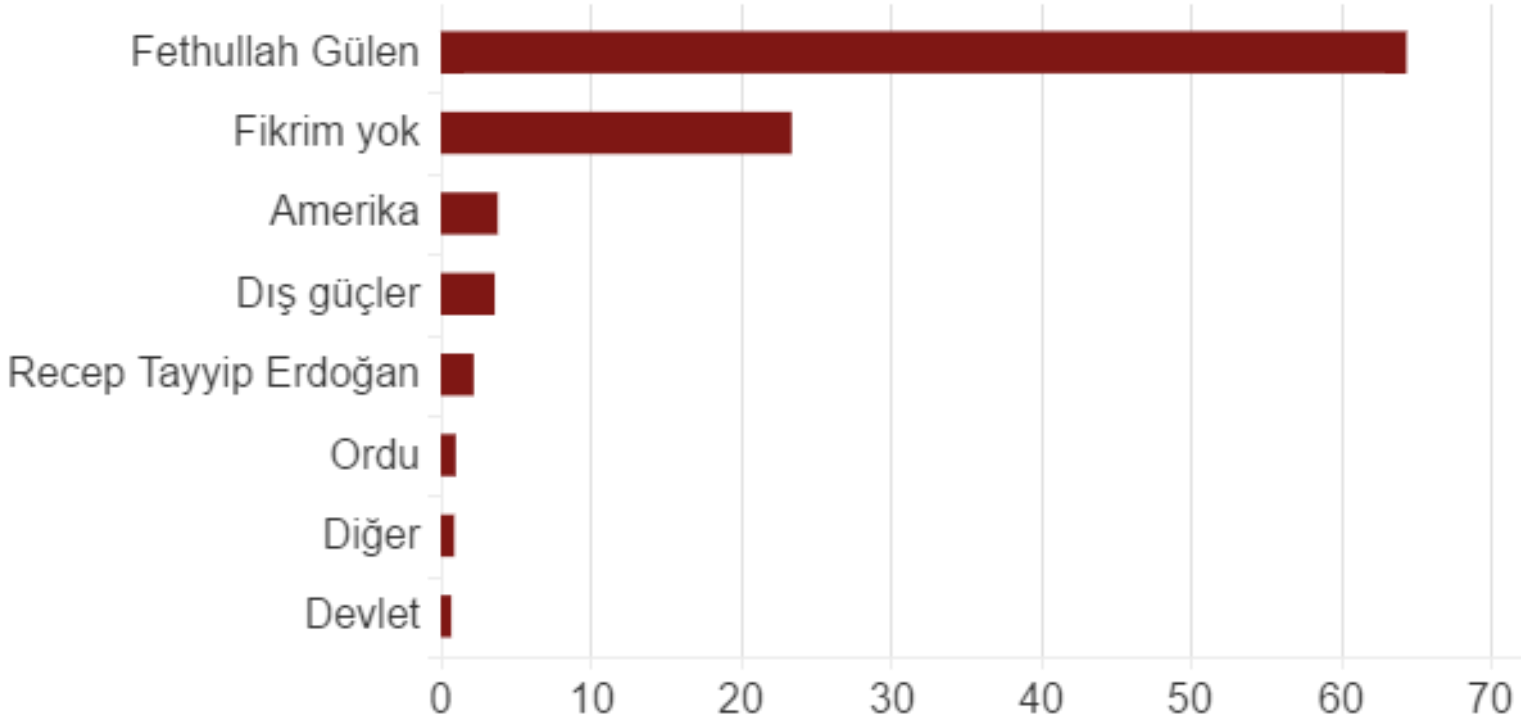
Türkiye dışardan yanlış anlaşılıyor...

Yabancı basından yansıdığı kadarıyla, Türkiye'deki son olayların değerlendirilmesi genel olarak oldukça yanlış bir pencereden yapılıyor. ABD, AB ve NATO açısından 15 Temmuz darbe girişimi ile geçmişte Türkiye'de gerçekleşmiş darbeler arasında önemli bir fark yok. Başka bir ifadeyle "zaten politikada her daim son sözü söylemek isteyen, aşırı laik eğitimiyle AKP ile arası 2002'den bu yana bozuk olan Türk ordusu, bu sefer siyasal İslam'a karşı giriştiği darbe denemesinde püskürtülmüş durumda". Bu yanlış algının üzerine, bir de AKP hükümetinin varlığını

korumak için, darbecilere açtığı savaşa kendine muhalif kesimi de kattığı ve böylece Türkiye’de tek mutlak güç olmaya soyunduğu önkabulü eklenmiş durumda. George Friedman’ın [“The Coup and Turkey as a Great Power”](#) isimli baştan sona hatalı benzetmeler ve yanlış varsayımlar üzerine kurulu yazısı batının 15 Temmuz perspektifine güzel bir örnek.

Buna karşın, Fetullah Gülen dün [NY Times gazetesinde çıkan yazısında](#), “darbeciler arasına karışmış birkaç Hizmet Hareketi sempatzanı” diyerek kendi rolünü sıfırlamaya çalışırken, bir taraftan da IŞİD’in dünya ölçeğinde dehşet saçtığı bir dönemde batılı devletlere “çoğulcu İslam” olarak kodladığı kendisini kollamaları yönünde de aslında gözdağı vermekte; verebilmekte.

Grafik 2: Andy-Ar Anketi: “Darbe Girişimin Arkasında Kim Var?”

Kaynak: BBC Türkçe , Egeli & Co.

BBC Türkçe’de yayınlandığı üzere [Andy-Ar tarafından darbe sonrasında yapılan ilk anketten görülen](#), Türkiye halkının ezici bir çoğunluğu darbe girişiminin ardında Gülen’in olduğuna inanıyor. [Optimar Araştırma’nın](#) anket sonuçları da aynı inancı yansıtıyor. **Türkiye’de Ergenekon süreci ile başlayan garip olaylara tanıklık etmiş ve darbenin esasta ordunun son 40 yılda**

Gülciler tarafından ele geçirilmiş önemli kademeleri tarafından girişildiğini kavramış olarak; 15 Temmuz darbecilerinin "laik", darbe yapılanın da "siyasal İslam" olmadığı ortada.

Türkiye'de %70'ler civarında bir çoğunluk Gülen'i darbeye teşebbüs ve 246 kişinin ölümü ile suçlarken, batının bakışında bu resim görülemiyor. Dolayısıyla, ortaya çıkan bir gerçek var. **O da, başta ABD olmak üzere, batılı devletlerin mevcut perspektifiyle, AKP hükümetinin Gülcilerle mücadelesini kolaylaştıracak bir desteği Türkiye adına sağlamanın şu aşamada kolay olmadığı.**

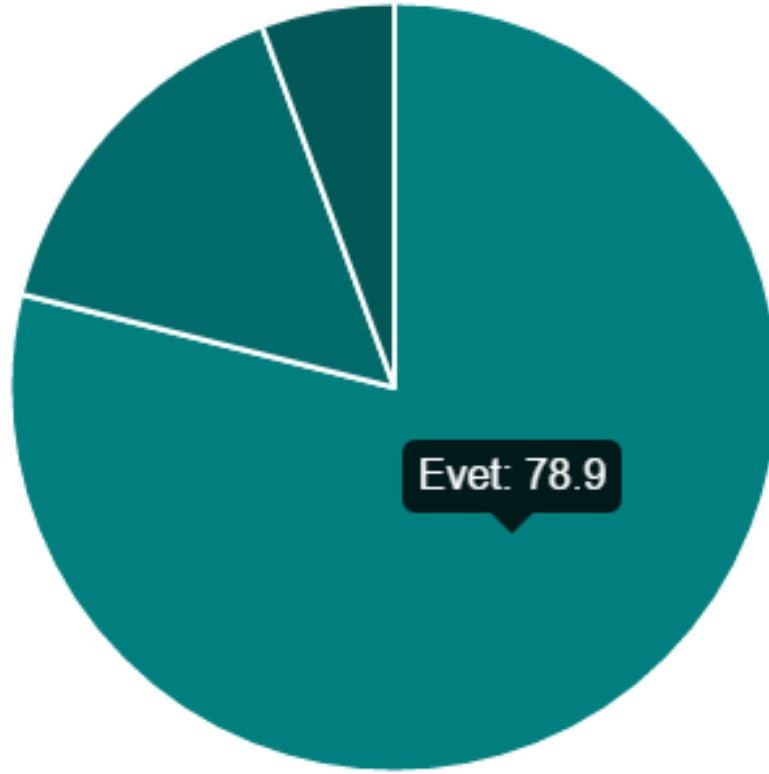
Buna karşın, **OHAL uygulamasının alacağı şekil ve iktidar-muhalefet ilişkileri üzerinden batılı devletlerin, özellikle Gülen'in yaşadığı ABD'nin bakışında değişiklik yaratmak mümkün ve gerekli.** OHAL'in insan haklarına saygı çerçevesinden çıkmadan uygulandığını, OHAL kararının ihtiyaç ötesinde uzatılmayacağını, darbenin muhalifleri susturmak için bir fırsat halinde kullanılmadığını ve iktidarın muhalefet partileri ile uzun zamandır kopuk tuttuğu bağlarını asgariden öte düzeyde işbirliğine çevirebildiğini hızla gösterebilmek çok önemli. **Bir kere,** rüyada bile görüle inanılmayacak şekilde 2016 yılında darbe riski atlatmış, AB'ye aday bir Türkiye'de demokrasinin kökleri olduğunu göstermesi açısından OHAL'den bir an önce çıkabilmek kritik. Diğer yandan, Türkiye'ye en büyük zararı vermiş Fetullah Gülen Hareketi'nin tamamen temizlenmesi için **Gülen'in Türkiye'ye mümkün olan en hızlı iadesinin sağlanması açısından yurtdışından Türkiye'ye bakışın olumluya döndürülmesi ayrıca elzem.** Türkiye'nin AB ile ilişkilerinin özellikle şu aşamada yara almadan devamı, popülist idam konusunun gündemden hızla uzaklaştırılmasını gerektiriyor ek olarak.

Andy-Ar'ın araştırmasına göre, Gülen'in ABD tarafından iade edilmesi konusunda hükümete destek kamuoyunda %80'in üzerinde. Peki, yurtdışında Türkiye'deki darbe denemesi konusunda kafalar karışırken, içerde Gülen konusunda sağladığı desteği dışarda istediklerini elde etmek için nasıl kullanacak AKP?

Türkiye içinde: Uzlaşmaya dayanan politika isteniyor

Yine Andy-Ar anketine dönersek, darbe girişiminin daha olduğu gece hiç tereddütsüz **tüm muhalefet partilerinin AKP'nin yanında, Meclis'in yanında açıkça yer alması Türkiye halkında büyük umut yaratmış durumda.**

Grafik 3: Andy-Ar Anketi: "Darbe kalkışması sırasında hükümetin, muhalefetin ve Cumhurbaşkanı'nın birlikteliğini samimi buldunuz mu?"

Kaynak: BBC Türkçe, Egeli & Co.

Andy-Ar Yönetim Kurulu Başkanı Faruk Acar'a göre, darbe denemesi ile birlikte kamuoyunda *partiler üstü* bir algı oluştu. Öyle ki, Meclis'te grubu bulunan tüm partilerin seçmenleri "*ülkeye sahip çıkma*" vurgusunu benimsedi. Ankete katılanların %65'i Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın darbeye karşı sokağa davetine icap ettiğini; anketi yanıtlayan CHP'li seçmenin de %35-40'ı o gece sokağa çıktığını belirtiyor. Hatta HDP'nin güçlü olduğu yerlerde de darbeye karşı sokaklara çıkıldığı Andy-Ar anketine yansımış durumda.

Bunun anlamı da, Türkiye'de uzunca bir süredir hiçbir konuda uzlaşma sağlayamayan iktidar ve muhalefet partilerinin ortak bir tehdit karşısında tek vücut olabilmış olmaları. Üstelik Türkiye'de

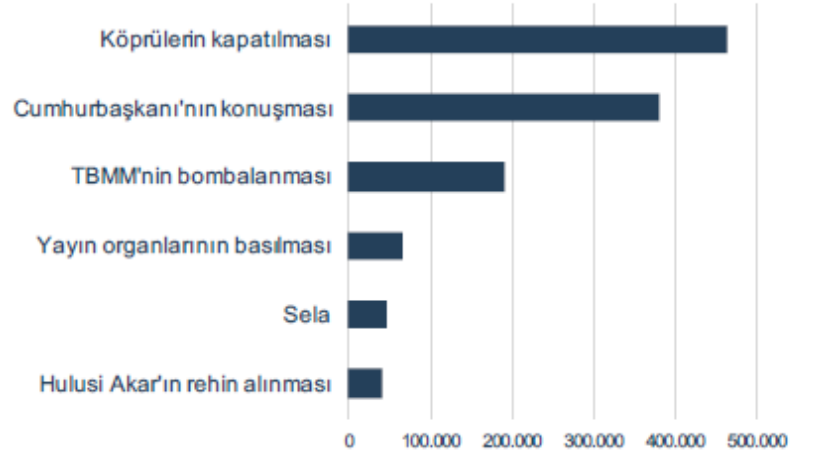
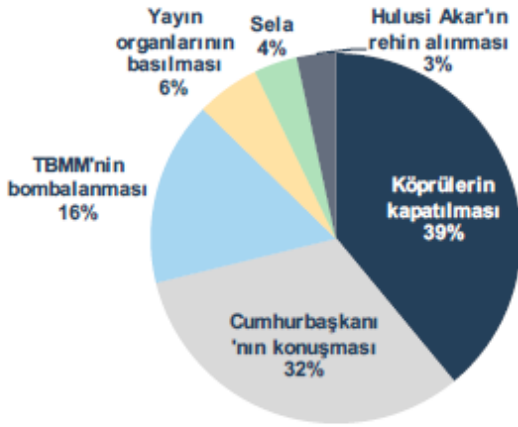
halkın %80'e yakını ana muhalefet partisi CHP lideri Kılıçdaroğlu ile MHP lideri Bahçeli'nin Cumhurbaşkanı'nı davet üzerine beraber Saray'da Erdoğan'a yaptıkları ziyareti samimi ve son derece umut verici buluyor. Bu büyük çoğunluk siyasette ender yakalanan ılımlı havanın devam ettirilmesini istiyor.

Grafik 4: 15 Haziran Gecesi Twitter'da En Çok Konuşulanlar

Gündemde en çok köprülerin kapatılmasının konuşulduğu görülmektedir. İlk bu olayın gerçekleşmesiyle kullanıcılar birbirini haberdar etmek istemiş ve konu ilk sırada yer almıştır.

Cumhurbaşkanı'nın konuşulması ikinci sıradayken, onu TBMM'nin bombalanması ve yayın organlarının basılması takip etmektedir.

(Kırılım bilgisi örneklem üzerinden hesaplanmıştır.)

Kaynak: SOMERA , Egeli & Co.

Muhalefet partilerinin çok temel bir tehdide karşı refleks halinde bir araya gelebilmeleri elbette çok önemli. Darbe denemesi öncesinde hiç uzlaşma zemini kalmamış görüntüdeki AKP-CHP ikilisinin darbeden hemen sonra ortak dil tutturması 15 Temmuz darbesi ile batıda hâkim olan olumsuz önyargıların aşılmasında mutlaka katalizör olacaktır. CHP'nin AKP'ye verdiği desteğin düzelen ilişkilerin devam ettirilebilmesi halinde CHP'nin dış temaslarına yansımaları; Gülen'in iade sürecine de katkı yapacaktır.

Bu anlamda Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılan açıklamada **muhalefet ile temasın karşılıklı isteğe dayanarak devam ettirileceğinin vurgulanması Türkiye'de siyasi anormalliklerin normalleştirilmesi, tansiyonun düşürülmesi açılarından bir kuantum sıçraması niteliğinde.**

Ancak, darbeye ve Gülen'e karşı AKP ile kenetlenen muhalefetin; iş Kürt sorunu, ordunun ve devlet kademelerinin Gülencilerin ardından yeniden yapılandırılması ve son noktada yeni anayasa ve başkanlık sistemine geldiğinde, aynı uzlaşma havasında kalıp kalamayacağı ise şimdilik önemli bir belirsizlik. Geçmiş deneyimler, aciliyet kalktığına muhalefet ile AKP arasında ortak çalışma zemini yakalamanın imkânsızlığına işaret ediyor. **Fakat kanlı bir darbe girişimi, bu darbe girişiminin her daim varsayılan "laikler" kanadından değil de AKP'nin bir zamanlar yakın temas ile çalıştığı Gülenciler kaynaklı oluşu; ezber bozucu nitelikte.**

Hem PKK, hem IŞİD tehditlerinin yakıcılığı, Orta Doğu'da Suriye haritasının yeniden çizilmekte oluşu, Kuzey Irak'taki gelişmeler ve iktidar partisinin darbe sonrasında yurtdışında şüpheyle karşılanan adımları; **AKP'nin gücünü halktan alışının ötesinde, çoklu problemlerle başa çıkabilmek için içeride müttefiklere ihtiyaç duyabileceğini gösteriyor.** Bu iç destek için de, anayasal çoğunluk sağlamak için MHP'den devşirilebilecek 14 vekilden çok daha fazlası gerek. Adalet, ordu, eğitim ve sağlık gibi yaşamsal alanlarda Gülencilerden temizlenen yapının inşasında AKP'nin bir kitle desteğine ihtiyaç duyabileceği düşünülebilir. **Yurtdışında AKP'nin bir süredir bozuk imajının toparlanması, Gülen'in iadesinin sağlanması ve içeride devletin neredeyse yeniden kurgulanması süreçlerinde AKP-CHP işbirliği kilitli görünen kapıların ardına kadar açılması ile sonuçlanabilir. Bu işbirliği de tabii CHP açısından ancak, AKP ile çalışabilecekleri bir iklimin oluşturulması, darbecilerle mücadelenin hiçbir şekilde muhalefet ile savaşa dönüştürülmemesi, başkanlık iddiasının güçler ayrılığını garanti edecek şekle bürünmesi sayesinde olabilir.**

Darbe girişimi üzerinden henüz iki haftadan az bir zaman geçti. **Türkiye'nin önündeki yeni dönemin, geçmişteki son birkaç yıldan daha iyi geçebileceği üzerine bahse girmek için henüz erken.** OHAL süreci tamamlanmadan, bu sürenin nasıl değerlendirildiği netleşmeden karar vermek hatalı olabilir. Fakat bozulan siyasi iklimi normalleştirmek, gündelik hayatın kalitesini düzeltmek için darbe girişiminin başarısızlığının ardından paradoksal bir şekilde çok önemli fırsatlar ortaya çıkmış durumda. Bu anlamda da, iyimser bir bekleyiş içinde olmakta fayda var.

Cumhurbaşkanı Erdoğan liderliğindeki AKP'nin oy oranı %45-50 aralığında halen çok güçlü; iktidar

olamamak gibi bir olasılık ufukta belirmiş dahi değil. **Fakat Türkiye'nin içinden geçmekte olduğu olay, atlatmaya çalıştığı tehdit bir sonraki seçimde iktidar hedeflemenin çok üzerinde kaygılar yaratacak şiddette. Bu anlamda, varoluşsal açıdan da bakınca politik iklimin normalleştirilmesi, en başta iktidar sahiplerine yaracak.** İktidar-muhalefet uyumunun değiştirdiği Türkiye, Gülen'in iadesini mutlaka hızlandıracak. Darbe denemesi öncesi dönemde başkanlık sistemine destek seviyesi %50'yi garantilemekten uzakken; sonrasında ılımlı politik ortamın devamı ile ölüm tehdidi atlatmış bir Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın olası bir referandumdan zaferle çıkması çok daha gerçekçi bir beklenti olacak.

Böylesi bir ortamın oluşturulması gereği üzerine sayılan faktörler yanında, yaşatılabilmesine engel birçok etken sıralamak mümkün. **O nedenle, en azından önümüzdeki üç aylık OHAL sürecinde yaşanacakları bir turnusol testi olarak kabul edip, gelecek beklentilerimizi de ona göre yenilemekte fayda var.**

İletişim: Güldem Atabay Şanlı
Direktör, Araştırma ve Strateji

+90 532 347 82 06
guldem.atabaysanli@egelico.com

Bu doküman Egeli & Co. Portföy Yönetim A.S. ("Egeli & Co." Mersis No: 0-3254-1422-0400018) tarafından hazırlanmıştır. Egeli & Co. SPK düzenlemelerine tabi ve SPK tarafından düzenlenen yetki belgesine sahip, kendine değer yaratmaya adanmış bağımsız bir portföy yönetim şirketidir. (Yetki belgeleri: 03.11.2010 PYS./PY. 35/946 ve 03.11.2010 PYS./YD. 15/946). Portföy yönetimi ve yatırım danışmanlığı hizmeti veren Egeli & Co. 2002 yılından bu yana, dürüst ve seçkin yaklaşımı ile yerli ve yabancı kurumsal yatırımcılara, aile şirketlerine ve özel bireysel portföylere hizmet etmektedir. Başarısı, yatırımcıları için yurtiçi ve yurtdışında geliştirdiği finansal ürünler ile değer yaratma becerisinden gelmektedir. Egeli & Co.'yu diğerlerinden ayıran fark alternatif varlık sınıflarına ve yatırım temalarına odaklanmasıdır. Egeli & Co. Türk sermaye piyasalarındaki alternatif yatırım temaları alanında bulunan geniş bilgi, tecrübe ve geçmiş performansı ile yatırımcıları için uzun vadeli yatırımlarla önemli getiriler yaratmaktadır.

YASAL UYARI:

Bu rapor ve yorumlardaki yazılar, bilgiler ve grafikler, ulaşılabilen kaynaklardan iyi niyetle ve doğruluğu, geçerliliği, etkinliği velhasıl her ne şekilde, suret ve nam altında olursa olsun herhangi bir karara dayanak oluşturması hususunda herhangi bir teminat, garanti oluşturmadan, yalnızca bilgi edinilmesi amacıyla derlenmiştir. Bu belgedeki bilgilerin doğruluğu, güvenilirliği ve güncelliği hakkında gerekli özeni göstermekle birlikte bu bilgilerin güvenilirliği, doğruluğu, güncelliği ve eksiksizliği hakkında hiçbir garanti vermemektedir. (Varsa) Yürürlükteki herhangi bir yasa veya düzenleme ile sorumluluğun sınırlandırılması ölçüde tasarruf olarak, Egeli & Co., yöneticileri, çalışanları, temsilcileri ve ajansları bu belgenin içeriği, hatası veya eksiklerinden ya da bu bilgilere dayanılarak yapılan işlemlerden doğacak her türlü maddi/manevi zararlardan (ihmal olup olmadığı ya da başka bir şekilde olursa da) ve her ne şekilde olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü zararlardan dolayı sorumlu tutulamaz. Herhangi bir şirket, sektör, hisse veya yatırım için detaylı ve tam bir analiz değildir. Egeli & Co. her an, hiçbir şekilde ve surette ön ihbara ve/veya ihtara gerek kalmaksızın söz konusu bilgileri, tavsiyeleri değiştirebilir ve/veya ortadan kaldırabilir. Bu rapor hangi amaçla olursa olsun çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve yayınlanamaz.